

Inledning

Denna information utgjorde en del av numera upphävda allmänna råden 1987:6. Naturvårdsverket anser att den aktuella texten till sitt innehåll fortfarande är aktuell. Nya allmänna råd kommer att notifieras hos kommissionen under våren 2006 och träda i kraft, efter eventuella ändringar därefter.

Det är kommunen som ansvarar för tillsynen över hälsoskyddet inom kommunen. Kontakta därför alltid miljökontoret för att få information om vad som gäller i din kommun.

Miljöbalken

Den 1 januari 1999 trädde miljöbalken i kraft. I samband med detta upphävdes bland andra de gamla hälsoskydds- och miljöskyddslagarna. Miljöbalkens första paragraf säger i korthet att balken syftar till att främja en hållbar utveckling och att reglerna i balken ska tillämpas så att detta syfte uppnås.

Allmänna och särskilda hänsynsregler

I kapitel två anges de allmänna hänsynsregler som varje verksamhetsutövare är skyldig att iaktta. Ägaren av en fastighet med enskilt avlopp är en verksamhetsutövare i balkens mening. De allmänna hänsynsreglerna ställer krav på att man ska känna till de risker för miljön och människors hälsa som en verksamhet kan tänkas orsaka, att de skyddsanordningar och försiktighetsmått som inte är orimliga vidtas för att undvika olägenhet för människors hälsa eller miljön, att man för verksamhetens lokalisering väljer den lämpligaste platsen, att man hushållar med resurser och strävar efter att sluta kretslopp samt att man vid val av produkter väljer den som orsakar minst skada på miljön. Det är verksamhetsutövaren som är skyldig att kunna visa att bestämmelserna iakttas (omvänd bevisbörda).

Det finns en särskild hänsynsregel när det gäller avloppsvatten i 9 kap 7 § miljöbalken. Den säger att avloppsvatten ska avledas och renas så att inte olägenhet för människors hälsa eller miljön uppkommer.

Förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

Enligt 12 § i förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd (FMH) måste ett utsläpp från vattentoilet eller tätbebyggelse föregås av längre gående rening än slamavskiljning om utsläppet sker till vattenområde. Vattenområde definieras i 11 kap 4 § Miljöbalken. 13-16 §§ FMH reglerar frågor om tillstånds- och anmälningsplikt.

Teknikutveckling

Ett flertal nya tekniska lösningar har utvecklats på senare år där även kretsloppsanpassning och reduktion av närsalter är centrala begrepp. Som exempel kan urinsorterande anläggningar, separat hantering av toalettwater eller torra lösningar vilka underlättar kretsloppsanpassning. Minireningsverk, kompletterande kemfällning eller fosforabsorberande filter kan öka avskiljningen av framför allt fosfor. Rotzonsanläggningar eller våtmarkslösningar kan både öka avskiljningen av näringsämnen eller fungera som ett polersteg till befintliga anläggningar.

För dimensionering av slamavskiljare, infiltrationsanläggning eller markbädd fungerar de aktuella faktabladet fortfarande, men innan man väljer metod ska man vara medveten om att det finns många andra sorters lösningar för avloppsbehandling.

SKÖTSEL AV AVLOPPSANLÄGGNING

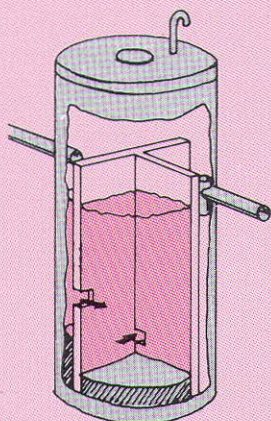
Reningen i en enskild avloppsanläggning sker i hög grad med hjälp av marklevande bakterier. Det är därför viktigt att anläggningen inte tillförs sådana ämnen som skadar dessa bakterier, t ex starka syror eller baser, lösningsmedel och läkemedel. De bör tas om hand på annat sätt. Om bakterierna slås ut blir reningen dålig och föroreningar transporteras lätt vidare och kan skada dricksvatten eller miljön i övrigt.

Det ämne i avloppsvattnet som ger den mest utbredda miljöpåverkan är fosfor. Effekterna visar sig ofta lokalt, men utsläppen från enskilda avloppsanläggningar står också för en relativt stor del av fosfortillförseln till våra omgivande havsområden. Eftersom omkring 40% av hushållens fosforutsläpp kommer från tvätt- disk- och rengöringsmedel kan man genom att välja tvättmedel utan fosfater eller med låg fosfathalt (10% fosfat eller mindre, vilket motsvarar ca 2,5% fosfor) bidra till att minska fosfatutsläppen.

INSPEKTION AV ANLÄGGNINGEN

För att försäkra sig om bästa möjliga reningseffekt i anläggningen och så lång livslängd som möjligt är det viktigt att med jämna mellanrum inspektera den enligt nedanstående punkter, för att upptäcka eventuella fel.

Slamavskiljaren

En av de viktigaste skötselåtgärderna är att tömma slamavskiljaren. Det sker i normala fall automatiskt genom kommunens försorg, men det kan ibland hända (vid tillfälliga överbelastningar) att en extra slamtömning måste beställas. Slamtömningsintervallen kan variera något från kommun till kommun, men om WC är anslutet töms slamavskiljaren vanligtvis en gång per år.

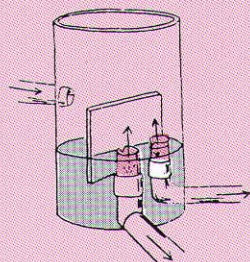
Om slamavskiljaren är hårt belastad bör man då och då kontrollera om flytslammet har blivit så tjockt att föroreningarna i det inkommande vattnet samlas ovanpå "yttslammkakan" i stället för att sjunka till botten. Slammkakan får inte tillåtas växa upp över tillloppsledningens mynning.

Har slamavskiljaren flera kamrar bör man kontrollera om det finns flytslam i någon annan än den första kammaren. I eventuell väntan på slamtömning bör flytslammet föras över till den första kammaren.

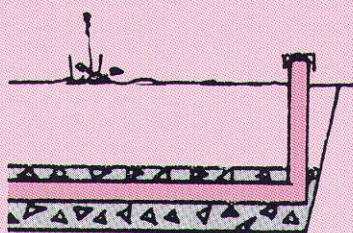
Båda ovan nämnda förhållanden är tecken på överbelastning och åtgärdas genom extra slamtömning eller, om det händer regelbundet, en utökning av slamavskiljningsvolymen.

Vattennivån i slamavskiljaren skall ligga i nivå med utloppsröret. Om den inte gör det finns troligen en läcka som måste tätas.

Fördelningsbrunn

Inspektions-/
luftningsrör

Lika mycket vatten skall fördelas till alla spridningsledningar. Om så inte är fallet skall fördelningen justeras. Detta är mycket viktigt. En överbelastning av en del av anläggningen ger ett mycket sämre reningsresultat och förkortar anläggningens livslängd.

Om det har bildats påväxt i fördelningsbrunnen skall påväxten tas bort. Spola sedan rent och kontrollera oftare. Sjuk som lossnar kan annars föras in i spridningsledningen och sätta igen hålen.

För ner en mätsticka och kontrollera om det står kvar vatten en längre tid i spridningsledningen.

Detta kan bero på:

- extremt högt grundvattenstånd efter ihållande regn eller kraftig snösmältning. Mät igen när grundvattnet sjunkit. Eventuellt kan dränering bli nödvändig.
- en större vattenbelastning än vad anläggningen är dimensionerad för. Kontrollera vattenförbrukningen och jämför med hur mycket vatten anläggningen är byggd för att ta emot. Minska vattenförbrukningen eller utvidga anläggningen. Det kan också bero på inläckage. Jämför vattentillflöde under torrväder respektive efter en regnvädersperiod.
- en större föroreningsbelastning än vad anläggningen är dimensionerad för. (infiltrationsytan kan bli så tät att vattnet inte släpps igenom). Vid belastning av tillfällig karaktär - försök låta anläggningen vila ett par månader. Vid permanent belastning - utvidga anläggningen.
- igensatta hål i spridningsledningen. Försök spola via inspektionsröret. Om igensättningen består av biologisk påväxt kan den tillbakabildas om anläggningen får vila ett par månader eller mer.

Markbädd - utloppsbrunn

Det utgående vattnet bör vara klart, ofärgat och luktfritt. Om det inte är det är markbädden troligen överbelastad. Kontrollera anläggningen noggrant i enlighet med de punkter ovan som är tillämpbara. Ett ytterligare markbäddsdike kan eventuellt behövas.

Vinterbruk

Anläggningar som används endast då och då löper störst risk för frysskador. Isolera slamavskiljare och fördelningsbrunnar inuti. Trampa inte ner snö över tillloppsledning eller över någon annan del av anläggningen.

Om endast begränsade vattenmängder (motsvarande slamavskiljarens volym) förbrukas under tjälperioden kan eventuellt slamavskiljaren tömmas helt för att fungera som magasineringvolym.

Under stilleståndsperioder vintertid är det viktigt att inget vatten tillförs från droppande kranar och liknande.

Faktablad:

1. Planera för avlopp	9164-6	3. Tillloppsledningar, slam-	
2. Jordprovtagning, grundvatten-		avskiljare, fördelningsbrunnar	9166-2
undersökning och beräkning		4. Infiltrationsanläggningar	9575-7
av infiltrationsyta	9165-4	5. Markbädd	9168-9
		6. Skötsel av avloppsanläggning	9169-7

För utförligare information hänvisas till Naturvårdsverkets Allmänna Råd 87:6, **Små avloppsanläggningar, hushållsspillvatten från högst 5 hushåll**, best. nr 0022-5. Faktablad kan beställas från Naturvårdsverket eller FAH, Förbundet för allmänt hälsoskydd.